

- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
साहित्यविचार म्हणजे काय? ते सांगून त्याचे स्वरूप व कार्य सोदाहरण लिहा.
किंवा
साहित्यातून व्यक्त होणारे अनुभव सहप्रमाण स्पष्ट करा.
- प्र.5** वाङ्मयीनवाद म्हणजे काय? अभिजातवाद व वास्तववाद याचे स्वरूप विशेष सोदाहरण स्पष्ट करा. **16**

Seat No.	
----------	--

M.A. (Marathi) (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022

मराठी भाषा: संवाद व उपयोजन भाग – 1

Day & Date: Tuesday, 14-02-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) संवादाच्या प्रक्रियेशी संबंधित घटक ओळखा?
अ) पाठांतर
ब) स्वीकारक
क) चर्चा
ड) साहित्य
- 2) लोकांमधील संवादाचे स्वरूप हे कसे असते?
अ) त्रिकोणी
ब) षटकोणी
क) चौरसाकार
ड) वर्तुळाकार
- 3) संवादातील प्रमुख अडथळा कोणता?
अ) न्यूनगंड
ब) शब्दसंग्रह
क) संवाद कौशल्य
ड) आत्मविश्वास
- 4) एक व्यक्ती जेव्हा स्वतःशी संवाद साधते तेव्हा कोणत्या प्रकारचा संवाद होतो?
अ) समूह संवाद
ब) आत्मसंवाद
क) जनसंवाद
ड) दोन व्यक्तीतील समोरासमोरील संवाद
- 5) ध्वनि पासून अर्थ निष्पत्ती करणे म्हणजे काय?
अ) भाषण
ब) लेखन
क) वाचन
ड) श्रवण
- 6) वक्तृत्वाच्या अधिक जवळचा शब्द कोणता?
अ) फॅशन
ब) प्रतिभा
क) कला
ड) परंपरा
- 7) वक्तृत्व कलेतील महत्वाचे साधन कोणते?
अ) शब्द
ब) व्यासपीठ
क) विषय
ड) ध्वनि योजना
- 8) वक्तृत्वासाठी काय महत्वाचे?
अ) पूर्वतयारी
ब) दिशा
क) गाव
ड) व्यासपीठ

- 9) उत्तम वक्त्याने काय टाळावे?
 अ) प्रबोधनपर भाषण ब) विनोदी भाषा
 क) अनावश्यक शाररिक हालचाली ड) आवाजातील चढ-उतार
- 10) मराठी भाषेतील पहिले 'वृत्तपत्र' कोणते?
 अ) दर्पण ब) सकाळ
 क) लोकसत्ता ड) प्रभाकर
- 11) वर्तमान पत्राच्या मांडणीत कशामुळे बदल झाला?
 अ) टेलिफोन ब) कोरोना
 क) इंटरनेट ड) मोबाईल
- 12) अग्रलेखाची भाषा कशी हवी?
 अ) उथळ ब) दुर्बोध
 क) अत्यंत दर्जेदार ड) पाल्हाळीक
- 13) कोणी लिहिलेला वृत्तपत्रीय लेख उत्तम मानावा?
 अ) वाचकाने ब) तज्ज्ञव्यक्तीने
 क) संपादकाने ड) उपसंपादकाने
- 14) खालीलपैकी कोणते काम जाहिरात करत नाही?
 अ) माहिती देणे ब) विक्री वाढविणे
 क) बदनामी करणे ड) विश्वास निर्माण करणे
- 15) पटकथा लेखन खालीलपैकी कशासाठी केले जाते?
 अ) चित्रपट ब) वर्तमानपत्र
 क) भाषण ड) जाहिरात
- 16) वर्तमानपत्रातील बातमी रचना कशी असते?
 अ) त्रिकोणी ब) चौकोनी
 क) वर्तुळाकार ड) उलटा त्रिकोण

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- 1) पटकथा लेखनाचे स्वरूप सांगा.
- 2) समूह संवाद म्हणजे काय?
- 3) संवादाचा उदारमतवादी सिध्दांत स्पष्ट करा.
- 4) चांगल्या वक्त्याचे गुण विशेष सांगा.
- 5) अग्रलेखाचे महत्व सांगा.
- 6) वर्तमानपत्राची कार्य लिहा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही 2)

16

- 1) संवादाच्या प्रक्रियेतील मुलभूत घटक विशद करा.
- 2) नाटयलेखनाचे स्वरूप व महत्व सांगा.
- 3) लेखन कौशल्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- 4) बातमी म्हणजे काय? बातमीचे विशेष सांगा?

- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) 16**
- अ) जाहिरात म्हणजे काय? जाहिरातीचे घटक सांगून, जाहिरातीचे महत्व स्पष्ट करा?
किंवा
- ब) वक्तृत्वाचे स्वरूप व विशेष सांगून, प्रभावी वक्ता होण्यासाठी पूर्वतयारी कशी करावी ते सविस्तर लिहा?
- प्र.5 संवादाचे स्वरूप आणि कार्य सांगून, संवादाचे प्रकार विशद करा? 16**

Seat
No.

M.A. (Marathi) (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov -2022
आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. 1800 ते 1920)

Day & Date: Wednesday, 15-02-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) बाळशास्त्री जांभेकर यांनी कोणते वृत्तपत्रे सुरु केले?
 अ) ज्ञानप्रकाश ब) प्रभाकर
 क) दर्पण ड) इंदू प्रकाश
- 2) आधुनिक मराठी कवितेचे जनक म्हणून कोणत्या कविला ओळखतात?
 अ) बालकवी ब) केशवसुत
 क) कवी बी ड) बा.सी.मर्ढेकर
- 3) 'शतपत्रे' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 अ) लोकहितवादी ब) गो.ग.आगरकर
 क) लो.टिळक ड) म.फुले
- 4) 'सीतास्वयंवर' हे मराठी मधील पहिले नाटक कोणी लिहिले?
 अ) गो.ब.दवेल ब) आण्णासो किलोस्कर
 क) रा.ग.गडकरी ड) विष्णूदास भावे
- 5) 'काळ तर मोठा कठीण आला' ही कथा कोणी लिहिली?
 अ) वि.सि.गुर्जर ब) ह.ना.आपटे
 क) श्री.म.माटे ड) सहकारी कृष्ण
- 6) मराठी साहित्यातील पहिली ऐतिहासिक कादंबरी कोणती?
 अ) मी ब) सावळ्या तांडेल
 क) मोचनगड ड) बळी
- 7) मराठीतील पहिले सामाजिक नाटक कोणते?
 अ) संगीत शारदा ब) शाकुंतल
 क) किचक वध ड) एकच प्याला
- 8) 'शेतकऱ्यांचा आसूड' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 अ) विनोबा भावे ब) गो.ग.आगरकर
 क) म.फुले ड) म.गांधी
- 9) 'गीतारहस्य' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 अ) गो.ग.आगरकर ब) वि.ज.किर्तने
 क) लोकहितवादी ड) लो.टिळक
- 10) 'राजा शिवाजी' हे काव्य कोणी लिहिले?
 अ) रे.टिळक ब) म.मो.कुंटे
 क) भा.रा.तांबे ड) केशवसुत

- 9) श्री गोविंदप्रभू यांचा अवतार कोणत्या प्रकारचा आहे?
 अ) गर्भ ब) पतित
 क) दवडणे ड) द्विज
- 10) 'संत वाटिकेतील जाईची वेल' असे कोणत्या संत कवयित्रिचे वर्णन केले जाते?
 अ) संत मुक्ताबाई ब) संत जनाबाई
 क) संत सोयराबाई ड) संत कान्होपात्र
- 11) — "नाम फुकट चोखट। नाम घेता न ये वीट।
 जड शिळा ज्या सागरी। नामे तारी।।"
 अ) राम ब) देव
 क) संत ड) आत्मारामें
- 12) संत जनाबाई यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचा कोणता गुण वैशिष्ट्यपूर्ण आहे?
 अ) भक्ती ब) भक्तिभाव
 क) आत्यंतिक भक्तिभाव ड) यापैकी नाही
- 13) मराठे शाहीतील राजनीती कोणत्या ग्रंथात आहे?
 अ) आज्ञापत्र ब) रोजनीशी
 क) बखर ड) अ व ब
- 14) 'आज्ञापत्र' हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे?
 अ) खंडो बल्लाळ ब) रामचंद्रपंत अमात्य
 क) रामदास ड) चिटणीस
- 15) आज्ञापत्राची भाषा कोणत्या काळातील मराठी भाषेचा खास नमुना आहे?
 अ) शिवकालीन ब) पेशवेकालीन
 क) प्राचीन ड) अर्वाचीन
- 16) आज्ञापत्रामध्ये एकूण किती प्रकरणे आहेत?
 अ) आठ ब) अठरा
 क) नऊ ड) तेरा

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) महानुभाव पंथाची प्रेरणा व भूमिका कोणती होती?
 ब) भागवत पंथाचे महत्त्वाचे कार्य कोणते आहे?
 क) म्हाझंभटांचे ग्रंथ कर्तृत्व थोडक्यात लिहा.
 ड) संत जनाबाई स्वतःला 'नाम्याची जनी' असे का संबोधतात?
 इ) संत जनाबाई यांच्या अभंगाचे मुख्यतः कोणते विषय आहेत?
 ई) आज्ञापत्राच्या निर्मितीची कारणे व उपयुक्तता थोडक्यात लिहा.

- प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16**
- अ) नाथ पंथाचे मध्ययुगीन कालखंडातील साहित्यिक, सामाजिक योगदान थोडक्यात लिहा.
- ब) 'श्री. गोविंदप्रभू चरित्र' मधील श्री गोविंद प्रभू कालीन समाजस्थिती कशी होती?
- क) आज्ञापत्रातील 'राजलोकीं बहुत सगुण असावे लागते' या प्रकरणामधील राजाच्या अंगच्या गुणाचे चित्रण करा.
- ड) संत जनाबाई यांनी नामभक्तीचा सोपा मार्ग कसा सांगितला आहे?
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
- संत जनाबाई यांच्या अभंगातून 'मराठी भाव कविता येथून दुथडी भरून वाहु लागली' या विधानाची यथार्थता स्पष्ट करा.
- किंवा**
- रामचंद्र अमात्य यांनी किल्ल्यांना 'गडकोट म्हणजे राज्यलक्ष्मी सुखनिद्रागार' असे का म्हटले आहे ते स्पष्ट करा.
- प्र.5 'श्री गोविंदप्रभू चरित्र' मधील लिळांतून गोविंद प्रभू यांचे चरित्र चित्रण कसे चित्रित केले आहे ते स्पष्ट करा. 16**

- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
संत तुकाराम महाराजांच्या अभंगांतील विठ्ठल भक्तीचा थोडक्यात परामर्श घ्या.
थकंवा
संत तुकाराम महाराजांच्या अभंगांतील मूल्यविचारांचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- प्र.5** संत तुकाराम महाराजांच्या अभंगांतील लोकजीवनाचे संदर्भ अधोरेखित करा. **16**

- प्र.3** खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**
- अ) लोकसाहित्याचे स्वरूप सांगा.
ब) प्रयोगात्मकतेचे घटक सांगा.
क) मराठी लोकजीवनात प्रचलित असणाऱ्या लोकसमजुती स्पष्ट करा.
ड) लोकसाहित्याचे आणि ललित साहित्याचे परस्पर अनुबंध सांगा.
- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
- मराठी लोकसाहित्याची व्याप्ती स्पष्ट करा.
किंवा
लोकसाहित्य म्हणजे काय? लोकसाहित्याच्या प्रकारांची थोडक्यात माहिती लिहा.
- प्र.5** लोकसाहित्याचे संकलन करताना कोणकोणत्या नोंदी आवश्यक असतात ते सांगून **16**
लोकसाहित्याच्या संकलनातील अडचणी स्पष्ट करा.

- 9) प्रेषित कादंबरीत उल्लेखलेले 'सायक्लॉप्स' काय होते?
 अ) शस्त्र ब) प्रचंड मोठे यान
 क) संगणक ड) टेलिस्कोप
- 10) दमित्री कोणत्या लेखकाचं एखादं पुस्तक नेहमी आपल्याजवळ बाळगत असतो?
 अ) शेक्सपिअर ब) वुडहाऊस
 क) शेले ड) रोलिंग
- 11) पीटरला कोणत्या ताऱ्यावरून संदेश आलेला असतो?
 अ) अरिस्टार्कस ब) सूर्य
 क) चंद्र ड) अज्ञात
- 12) सुधारक आणि मालिनी यांनी दत्तक घेतलेल्या मुलाचे नाव काय ठेवलेले असते?
 अ) आशिष ब) आतिश
 क) आलोक ड) आरव
- 13) 'हर्ट्झ' हे वारंवारितेचे एकक लघुरुपात कसे लिहितात?
 अ) Cm ब) Ds
 क) Km ड) Hz
- 14) विद्युतधारा मापनाच्या एकाकास काय म्हणतात?
 अ) अँपिअर ब) ज्यूल
 क) केल्वीन ड) सेंटीमीटर
- 15) तापमानाचे निरपेक्ष एकक 'केल्वीन' चा शोध कोणत्या संशोधकाने लावला?
 अ) आयझॅक न्यूटन ब) विल्यम्स थॉम्सन
 क) ब्लेस पास्कल ड) मायकल फॅराडे
- 16) दाब आणि निर्वात पोकळी यावर अत्यंत महत्त्वाचे कार्य कोणी केले?
 अ) हंप्रे डेव्ही ब) जॉन नेपिअर
 क) ब्लेस पास्कल ड) लुईस ग्रे

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) विज्ञान साहित्य ही संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.
 ब) 'प्रेमाचा रेणू' या कथेची आशयसूत्रे स्पष्ट करा.
 क) 'प्रेषित' कादंबरीतील 'सायक्लॉप्स' चे थोडक्यात वर्णन करा.
 ड) 'मायकल फॅराडे' च्या संशोधनाची उपयुक्तता स्पष्ट करा.
 इ) 'निकोला टेस्ला' या शास्त्रज्ञाने कोणते स्वप्न पाहिले होते ते स्पष्ट करा.
 फ) विज्ञान साहित्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) विज्ञान साहित्याची वाटचाल स्पष्ट करा.
 ब) 'प्रेषित' कादंबरीतील वैज्ञानिक संकल्पनांची ओळख करून द्या.
 क) न्युटनच्या गुरुत्वाकर्षण विषयक सिद्धांताच्या निर्मितीची कहाणी स्पष्ट करा.
 ड) 'आश्रम' कथेतून विज्ञानाचा दुरुपयोग आणि त्यातून उभदवणाऱ्या समस्या यांचा उल्लेख कशा रीतीने मांडला आहे?

प्र.4 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक)

'प्रेमाचा रेणू' यातील कथा वैज्ञानिक संकल्पनांची मानवी जीवनाशी कशी सांगड घालतात चर्चा करा.

किंवा

'एकाकांचे मानकरी' मधून वैज्ञानिकांच्या शोधाचा प्रवास कशा रीतीने उलगडला आहे ते स्पष्ट करा.

प्र.5 पृथ्वी पलीकडे अस्तित्वात असणाऱ्या जगाचा शोध 'प्रेषित' कादंबरीतून कशा रीतीने घेतला गेला आहे ते विस्ताराने स्पष्ट करा.

- 9) ऋतुजाला कोणता रंग खुप आवडतो?
 अ) केशरी ब) लाल
 क) गुलाबी ड) नारंगी
- 10) 'सापा' सारखा दिसणारा मासा कोणता?
 अ) वाम ब) इरुळ
 क) पंकज ड) चीलापी
- 11) शेरुवर लहानपणी कोणी हल्ला केला होता?
 अ) अस्वलाने ब) कोल्ह्याने
 क) सिंहाने ड) बिबट्याने
- 12) हळद्या पक्षाला कोणत्या नावाने ओळखले जाते?
 अ) सुवर्ण कांचन ब) कांचनमृग
 क) कांचन ड) तीप्या
- 13) 'पाऊस माझा साथीदार' या कवितासंग्रहात नशीब काढण्यासाठी शहरात कोण गेला?
 अ) ससा ब) चिमणी
 क) कासव ड) बिबट्या
- 14) काळ्या बागूल बुवाचे गाव कोणते?
 अ) ढग ब) आकाश
 क) काळोख ड) स्वर्ग
- 15) 'परीच्या शाळेत' या कवितेतील गाणी गाणारी परी काय पिते?
 अ) दूध ब) पाणी
 क) मध ड) चहा
- 16) 'हिरवा बेडूक' या कवितेतल बेडकाने कोणत्या रंगाची छत्री घेतली आहे?
 अ) हिरव्या ब) काळ्या
 क) पिवळ्या ड) लाल

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) इंग्रजी लेखक लिलियन स्मिथ यांची बालसाहित्याची व्याख्या लिहा.
 ब) बालसाहित्याची प्रमुख वैशिष्ट्ये लिहा.
 क) बालसाहित्याची प्रमुख प्रयोजने कोणती?
 ड) फुलपाखरु मंडळाचा परिचय करुन द्या.
 इ) 'जंगल खजिन्याचा शोध' मध्ये पक्षांचे चित्रण कसे आले आहे?

प्र.3 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) डॉ. सुलभा शहा यांच्या मते बालसाहित्यातून मुलांच्या मनावर नैतिकतेचे कोणते संस्कार करता येतील?
 ब) 'जंगल खजिन्याचा शोध' या बालकादंबरीत संघर्षाचे चित्रण कसे आले आहे?
 क) 'पाऊस माझा साथीदार' या बालकविता संग्रहातील पावसाच्या वेगवेगळ्या रुपांचे चित्रण कसे आले आहे? सोदाहरण स्पष्ट करा.

- प्र.4** खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **16**
'पाऊस माझा साथीदार' या बालकविता संग्रहात आलेल्या पशू-पक्षी व प्राण्यांच्या जीवन चित्रणातून बालविश्व कसे रंगविले आहे?
किंवा
बालसाहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करून बालसाहित्याचे घटक लिहा.
- प्र.5** 'जंगल खजिन्याचा शोध' या सलीम सरदार मुल्ला यांच्या बाल कादंबरी मधून चित्रीत होणाऱ्या नैतिक मूल्यांचे सविस्तर चित्रण करा. **16**

- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
'सामाजिक दृष्टीकोणातून केलेला साहित्याचा अभ्यास साहित्य मूल्यमापनासाठी उपकारक ठरतो' या विधानाचा परामर्श घ्या.
किंवा
कालखंडाचा अभ्यास करतांना कोण-कोणत्या गोष्टी विचारात घेणे आवश्यक असते ते स्पष्ट करा.
- प्र.5** 'साहित्य समीक्षा' ही साहित्य निर्मितीला कशी पोषक ठरते ते सोदाहरण स्पष्ट करा. **16**

Seat
No.

M.A. (Marathi) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2022

मराठी भाषा : संवाद व उपयोजन भाग – 2

Day & Date: Tuesday, 21-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) स्वातंत्र्यानंतर आपल्या भारत देशात आकाशवाणीसाठी कोणते ब्रीदवाक्य ठरविण्यात आले?
अ) थेंबे थेंबे तळे साचे
ब) बहुजन हिताय बहुजन सुखाय
क) मन करावे प्रसन्न....
ड) एकमेका साह्य करु....
- 2) आकाशवाणी तर्फे राष्ट्रीय वाहिनी कोणत्या वर्षी सुरु झाली?
अ) इ.स.1920
ब) इ.स.1950
क) इ.स.1988
ड) इ.स.2010
- 3) आकाशवाणीच्या वार्ताहरांचे विस्तृत जाळे कशासाठी असते?
अ) माहितीसाठी
ब) वृत्तसंकलनासाठी
क) तांत्रिक कामासाठी
ड) प्रसिध्दीसाठी
- 4) आकाशवाणीवरील बातम्यांचे प्रमुख वैशिष्ट्य कोणते?
अ) सलग बातम्या
ब) गतिमानता
क) घोषणा
ड) बातम्यांची भाषा
- 5) आकाशवाणीसाठी बातमी लिहीताना सतत कोणत्या घटकाचे भान ठेवावे लागते?
अ) भाषा
ब) श्राव्य माध्यम
क) संगीत
ड) वेळ
- 6) दूरदर्शनसाठीच्या चित्रिकरणासाठी सर्वात महत्वाचे काय आवश्यक आहे?
अ) कॅमेरा
ब) बोर्ड
क) मोबाईल
ड) इनव्हर्टर
- 7) दूरचित्रवाणीच्या तांत्रिक प्रक्रियेतील पहिला टप्पा कोणता?
अ) प्रक्षेपण
ब) ध्वनि-चित्रमुद्रण
क) जाहिरात लेखन
ड) उद्घोषणा
- 8) कोणत्या मंडळाच्या स्थापनेनंतर दूरचित्रवाणीला प्रशासकीय स्वायत्तता मिळाली?
अ) संगीत अकादमी
ब) प्रसार भारती
क) लोकसाहित्य समिती
ड) करिअर अॅकॅडमी

- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)** **16**
प्रशासनाची संकल्पना स्पष्ट करुन प्रशासनाचे स्वरुप विशद करा.
किंवा
समाजमाध्यमांमध्ये संवादाचे स्वरुप स्पष्ट करणारी विविध माध्यमे कोणती? या माध्यमांची वैशिष्ट्ये सांगून महत्त्व अधोरेखित करा.
- प्र.5 प्रशासकीय पत्रव्यवहाराचे स्वरुप सांगून यामधील कार्यालयीन टिपणी, कार्यवृत्तांत व पत्रव्यवहाराची भाषा याबद्दल सविस्तर लिहा.** **16**

Seat No.	
----------	--

M.A. (Marathi) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. 1920 ते 1960)

Day & Date: Wednesday, 22-02-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) विचारशलाका हा निबंधसंग्रह कोणाचा आहे?
 अ) काकासाहेब कालेलकर ब) श्री. म. माटे
 क) वा. म. जोशी ड) विष्णुशास्त्री चिपळूणकर
- 2) ना. सी. फडके यांचा 1933 मध्ये प्रसिध्द झालेला निबंधसंग्रह कोणता?
 अ) गुजगोष्टी ब) वैनतय
 क) मंदाकिनी ड) वायुलहरी
- 3) न्यायमुर्ती रानडे यांचे चरित्र लेखक कोण आहेत?
 अ) ग. र. हवालदार ब) रा.ना. आपटे
 क) न. र. फाटक ड) यापैकी नाही
- 4) आनंदीबाई कर्वे यांच्या आत्मचरित्राचे नाव काय आहे?
 अ) ना खेद ना खंत ब) माझी कहाणी
 क) जाऊ मी सिनेमात ड) माझे पुराण
- 5) सामाजिक प्रबोधन किंवा मनोरंज यापेक्षा मनाच्या उत्कट अनुभूतीची कथा प्रामुख्याने कोणत्या कथाकाराने लिहिली आहे?
 अ) दिवाकर कृष्ण ब) ना. सी. फडके
 क) वि. स. खांडेकर ड) यापैकी नाही
- 6) शेवग्याच्या शेंगा आणि बहिर्नीच्या बांगडया या कथांचे लेखक कोण आहेत?
 अ) द. र. कवठेकर ब) भा. वि. वरेरकर
 क) वि. वि. बोकील ड) य. गो. जोशी
- 7) चिमणराव आणि गुंडयाभाऊ ही मानसपात्रे घेऊन विनोदी कथालेखन करणारे लेखक कोण आहेत?
 अ) चि. वि. जोशी ब) य. गो. जोशी
 क) ना. धो. ताम्हणकर ड) विभावरी शिरूरकर
- 8) नवकथेचे प्रणेते कोणला मानले जाते?
 अ) व्यंकटेश माडगूळकर ब) बा. सी. मर्डेकर
 क) गंगाधर गाडगीळ ड) वामन चोरघडे

- 9) खालील कथासंग्रहांपैकी दि. बा. मोकाशी यांच्या कथासंग्रहाचे नाव ओळखा.
 अ) पाषाण ब) आमोद सुनासि आले
 क) चंद्र माझा सखा ड) किडलेली माणसं
- 10) तत्त्वप्रधान कादंबरीचे प्रणेतें कोणाला मानले जाते?
 अ) वा. म. जोशी ब) ना. ह. आपटे
 क) वि. वा. हडप ड) श्री. व्यं. केतकर
- 11) श्री. ना. पेंडसे यांनी मराठी कादंबरीचे कोणते पर्व सुरु केले असे मानले जाते?
 अ) तत्त्वप्रधान कादंबरीचे ब) विनोदी कादंबरीचे
 क) वास्तव कादंबरीचे ड) प्रादेशिक कादंबरीचे
- 12) आदर्शवाद, ध्येयवाद आणि सांस्कृतिक मूल्यांनी युक्त लेखन करणारे खालीलपैकी लेखक कोण आहेत?
 अ) व्यंकटेश माडगूळकर ब) साने गुरुजी
 क) बा. भ. बोरकर ड) र. वा. दिघे
- 13) गोव्यातील सामाजिक प्रथेचे दर्शन घडविणारी कादंबरी कोणती?
 अ) भाविण ब) आस्तिक सती
 क) रात्रीचा दिवस ड) पाणकळा
- 14) सन टी क्लबचे पुणेला काळात कोणते नामांतर झाले?
 अ) गोविंदाग्रज मंडळ ब) शारदा प्रसाद मंडळ
 क) रविकिरण मंडळ ड) तुतारी मंडळ
- 15) खालीलपैकी कोणत्या कवींनी विडंबन काव्य लिहिले आहे?
 अ) वा. ना. देशपांडे ब) ना. के. बेहरे
 क) माधव ज्युलियन ड) प्र. के. अत्रे
- 16) बहिणाबाई चौधरी यांच्या कविता कोणी संग्रहित केल्या आहेत?
 अ) सोपानदेव चौधरी ब) महादेव चौधरी
 क) नामदेव चौधरी ड) आनंदीबाई चौधरी

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) विसाव्या शतकाच्या पूर्वार्धातील जागतिक आणि भारतीय पातळीवर कोणत्या महत्त्वाच्या घटना घडल्या आहेत?
- अ) मराठी साहित्यातील गांधीवादाचे स्वरूप थोडक्यात लिहा.
- ब) कुसुमाग्रजांच्या काव्यषियक कामगिरीचा आढावा घ्या.
- क) वा. म. जोशी यांच्या कादंबरीलेखनाचे स्वरूपविशेष लिहा.
- ड) प्र. के. अत्रे यांच्या नाटकावर भाष्य करा.
- इ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या वैचारिक कार्याचे योगदान लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) 1920 ते 1960 या कालखंडातील स्त्री कादंबरीकारांचा आढावा घ्या.
- ब) 1920 ते 1960 या कालखंडातील निबंध लेखनाचे विशेष लिहा.
- क) ना. सी. फडके आणि वि. स. खांडकरि यांच्या कादंबरीलेखनाचे वेगळेपण लिहा.
- ड) रविकिरण मंडळाचे मराठी कवितेतील वेगळेपण अधोरेखित करा.

- प्र.4** खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **16**
नवकवितेचे स्वरूप सांगून मर्ढेकरांच्या मराठी काव्यातील योगदानाची सविस्तर चर्चा करा.
- किंवा**
- 1920 ते 1960 या कालखंडाची सामाजिक व राजकीय पार्श्वभूमी विशद करा.
- प्र.5** मराठीतील नवकथा आणि नवकथेनंतरच्या मराठी कथेचा सविस्तर आढावा घ्या. **16**

- 9) सत्यशोधक चळवळीस कोणी पाटिंबा दिला?
 अ) छ.शाहू महाराज ब) छ.शिवाजी महाराज
 क) छ.राजाराम महाराज ड) छ.संभाजी महाराज
- 10) कोणता ग्रंथ हा सत्यशोधक समाजाचा प्रमाण ग्रंथ मानला जातो?
 अ) सार्वजनिक सत्यधर्म ब) गुलामगिरी
 क) शेतकऱ्याचा असूड ड) यापैकी नाही
- 11) सत्यशोधक समाजाचे मुखपत्र म्हणून कोणते साप्ताहिक चालविले जाई?
 अ) दीनबंधू ब) दीनमित्र
 क) कामगारमित्र ड) सत्यशोधक
- 12) अभंगांच्या धर्तीवर फुल्यांनी कशाची रचना केली?
 अ) अखंड ब) काव्य
 क) ओव्या ड) मुक्तक
- 13) महात्मा फुले यांचा कोणत्या संताच्या अभंगांचा गाढा अभ्यास होता?
 अ) संत तुकाराम ब) संत एकनाथ
 क) संत ज्ञानेश्वर ड) संत नामदेव
- 14) सत्यशोधक समाजातर्फे नवीन मंगलाष्टकांची व नवीन पूजाविधीची रचना करून पुरोहिताशिवाय विवाह घडवून आणण्यास केव्हा सुरुवात झाली?
 अ) 1887 ब) 1888
 क) 1889 ड) 1890
- 15) दुष्काळात राहत्या घरातील हौद अस्पृश्यांसाठी खुला केला?
 अ) 1868 ब) 1867
 क) 1866 ड) 1869
- 16) पूना लायब्ररीची स्थापना फुल्यांनी केव्हा केली?
 अ) 1852 ब) 1853
 क) 1855 ड) 1854

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) तृतीयरत्न ह्या नाटकाचे वाङ्मयीन गुणविशेष स्पष्ट करा.
 ब) ब्राह्मणाचे कसब ह्या ग्रंथाचे गुणविशेष स्पष्ट करा.
 क) शेतकऱ्याचा आसूड ह्या ग्रंथाचे गुणविशेष स्पष्ट करा.
 ड) गुलामगिरी ह्या ग्रंथाचे वेगळेपण स्पष्ट करा.
 इ) मराठी ग्रंथकार सभेस पत्र ह्यातून महात्मा फुले यांनी आपली कोणती भूमिका मांडली आहे?
 ई) महात्मा फुले यांच्या सत्यशोधक समाजाचे कार्य विशद करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) म. फुले यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचा थोडक्यात परामर्श घ्या.
 ब) म. फुले यांच्या स्त्री सुधारणा विषयक कार्याचा आढावा घ्या.
 क) म. फुले यांच्या धर्म सुधारणा विषयक कार्याचा आढावा घ्या.
 ड) म. फुले यांच्या समाज सुधारणा विषयक कार्याचा आढावा घ्या.

- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
महात्मा फुले यांच्या साहित्याचे वेगळेपण थोडक्यात विशद करा.
किंवा
महात्मा फुले यांच्या साहित्याचे विशेष सोदाहरण स्पष्ट करा.
- प्र.5** महात्मा फुले यांच्या समग्र लेखनाचा थोडक्यात आढावा घ्या. **16**

- 10) 'दृष्ट लावणे' हा प्रकार कशात मोडतो?
 अ) लोकभ्रम ब) लोकविधी
 क) लोकरुढी ड) लोकसमजुती
- 11) जात्यावरच्या गीताना काय म्हणतात?
 अ) ओवी ब) अभंग
 क) भल्लरी गीते ड) भारुड
- 12) मराठी लोकसाहित्यात "पितामह" म्हणून कोणाचा गौरव केला जातो?
 अ) प्रभाकर मांडे ब) तारा भवाळकर
 क) रा. चिं. ढेरे ड) सरोजिनी बाबर
- 13) कृष्ण कथा सांगणारा लोकसंस्कृतीचा उपासक कोण आहे?
 अ) पोतराज ब) दशावतार
 क) गोंधळी ड) वासुदेव
- 14) शरीराच्या हालचालीशी निगडीत असणाऱ्या कलेला काय म्हणतात?
 अ) नृत्य खेळ ब) प्रयोगसिद्ध लोककला
 क) चित्रकला ड) शिल्पकला
- 15) इसापनीतीतील कथा या कोणत्या कथा प्रकारात मोडतात?
 अ) हेतूकथा ब) प्राणीकथा
 क) दंतकथा ड) उत्पत्ती कथा
- 16) मराठी लोकगीत ——— च्या लोकगीतांची संख्या अधिक आहे?
 अ) स्त्रियांची ब) पुरुषांची
 क) आदिवासींची ड) बालकांची

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) मराठी लोकजीवनात प्रचलित असणाऱ्या लोकसमजुती विशद करा.
 ब) लोकगीतांचे स्वरूप विशद करा.
 क) लोकगीतांची वैशिष्ट्ये सांगा.
 ड) कथात्मक लोकगीतांचे प्रकार लिहा.
 इ) लोककथेचे मूल घटक लिहा.
 ई) वासुदेवाची गाणी विशद करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) लोककथेची उत्पत्ती आणि स्वरूप सांगून लोककथांची भारतीय परंपरा स्पष्ट करा.
 ब) पोतराजाच्या गाण्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 क) स्त्रीगीतांचे विविध प्रकार सांगा.
 ड) लोकगीतांच्या वर्गीकरणाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
प्रयोगरूप लोककलांच्या विविध प्रकारांचा परामर्श घ्या.
किंवा
रा. चिं. ढेरे यांचे लोकसाहित्य विषयक विचारांचा परामर्श घ्या.
- प्र.5** दुर्गा भागवत आणि प्रभाकर मांडे यांचे लोकसाहित्य विषयक कार्य सविस्तर विशद करा. **16**

- 9) कौतिक ही कोणत्या कादंबरीची नायिका आहे?
 अ) धग ब) टारफूला
 क) भंडारभोग ड) चौडकं
- 10) इंधन कादंबरीतून कोणता प्रदेश चित्रित झाला आहे.
 अ) खानदेश ब) मराठवाडा
 क) कोकण ड) पश्चिम महाराष्ट्र
- 11) 'प्रबोधनातील पाऊलखुणा' या वैचारिक ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
 अ) लक्ष्मणीशास्त्री जोशी ब) गं. बा. सरदार
 क) म. फुले ड) निर्मलकुमार फडकुले
- 12) 'हिंदू धर्माची समीक्षा' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
 अ) म. फुले ब) गं. बा. सरदार
 क) लक्ष्मणीशास्त्री जोशी ड) निर्मलकुमार फडकुले
- 13) 'टेकडीवरचे पीस' कथासंग्रहाचे कथाकार कोण आहेत?
 अ) गंगाधर गाडगीळ ब) अशोक मून
 क) आसाराम लोमटे ड) विद्याधर पुंडलिक
- 14) खालीलपैकी गो. पु. देशपांडे यांचे नाटक कोणते.
 अ) चौक ब) आनंद ओवरी
 क) उद्ध्वस्त धर्मशाळा ड) यापैकी नाही
- 15) लघुनियतकालिकाच्या चळवळीचा प्रारंभ कोणत्या अनियतकालिकाने झाला.
 अ) असो ब) वाचा
 क) बंड ड) शब्द
- 16) त्र्यं. वि. सरदेशमुख यांच्या कादंबरीचे नाव सांगा.
 अ) वाळवी अ) टारफूला
 क) डांगोरा एका नगरीचा ड) तणस

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) 1960 नंतरच्या शैक्षणिक स्थित्यंतराचे वाङ्मयीन परिणाम थोडक्यात लिहा.
 ब) दलित साहित्याच्या चळवळीची पार्श्वभूमी थोडक्यात विशद करा.
 क) साठोत्तरी काळातील स्त्रियांच्या कथालेखनाचे विशेष नोंदवा
 ड) साठोत्तरी काळातील ललितगद्य लेखनाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
 इ) साठोत्तरी काळातील स्त्रियांच्या आत्मचरित्र लेखनाचा आढावा घ्या.
 ई) विजय तेंडुलकरांच्या नाटयलेखनाचे वेगळेपण नोंदवा.

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन)

16

- अ) भालचंद्र नेमाडे यांच्या कादंबरीलेखनाचे योगदान स्पष्ट करा.
 ब) स्त्रीवादी साहित्याचे योगदान लिहा.
 क) ग्रामीण साहित्यप्रवाहाची वाटचाल लिहा.
 ड) दलित कथेची वाटचाल नोंदवून बाबुराव बागुल यांच्या कथालेखनाचे विशेष लिहा.

- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)** **16**
साठोत्तरी मराठी कादंबरीची वाटचाल सविस्तर लिहा.
किंवा
साठोत्तरी मराठी कवितेची वाटचाल सविस्तर लिहा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न** **16**
साठोत्तरी कालखंडातील साहित्यप्रवाहांची वाङ्मयीन कामगिरी सविस्तर लिहा.

- 8) 'स्तंभ व ओळीमध्ये आकडेवारीची व्यवस्थित केलेली मांडणी म्हणजे संख्याशास्त्रीय तक्ता होय,' असे मत ---- यांनी मांडले.
 अ) नेईसवांगर ब) प्लेटो
 क) रेडमॅन ड) मोरी
- 9) साहित्य संशोधनात ---- ला महत्त्व असते.
 अ) अभ्यास ब) निवड
 क) ग्रंथालय ड) निष्कर्ष
- 10) साहित्य हे ---- साधन आहे.
 अ) मौखिक ब) दस्तऐवजी
 क) पुरातन ड) अर्वाचीन
- 11) साहित्याचा संबंध ---- याच्याशी निगडित असतो.
 अ) लेखन ब) प्रवृत्ती
 क) मानवी विचार ड) वृत्ती
- 12) विद्या व्यासंगाच्या क्षेत्राचा समावेश ---- संशोधनात होतो.
 अ) वैज्ञानिक ब) सामाजिक
 क) ऐतिहासिक ड) साहित्य
- 13) 'बालगीत' ही ---- भाषेची बोलीभाषा आहे.
 अ) गोंडी ब) पावरी
 क) कोकणी ड) अहिराणी
- 14) ---- या जर्मन भाषातज्ञाने गोंडी बोलीची आंतरराष्ट्रीयता शोधून काढण्याचा प्रयत्न आहे.
 अ) हेगेल ब) ज्यूल ब्लॉच
 क) ब्लूमफिल्ड ड) चोमस्की
- 15) 'ण', 'छ', 'श', 'ष' आणि 'ळ' ही व्यंजने ---- बोलीत वापरली जात नाहीत.
 अ) झाडी ब) नागपुरी
 क) हळबी ड) लेवा
- 16) 'मराठी संशोधन विद्या' या ग्रंथाचे लेखन ---- यांनी केले.
 अ) जयश्री पाटणकर ब) सु.र.चुनेकर
 क) उमा देशमुख ड) रंगनाथ पठारे

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- 1) संशोधन म्हणजे काय सांगून संशोधनाची उद्दिष्टे सांगा.
- 2) भाषिक संशोधन व शैली विज्ञान संशोधन यातील साम्य भेद स्पष्ट करा.
- 3) लेखकनिष्ठ संशोधनाचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.
- 4) भाषेच्या संशोधन आराखड्याची वैशिष्ट्ये सांगा.
- 5) भाषेचे संशोधन करताना संशोधकाच्या अंगी कोणते गुण असणे आवश्यक आहेत?
- 6) भाषेचे संशोधन करताना शुध्दलेखनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही 2) 16**
- 1) शोधनिबंध लेखनाचे टप्पे स्पष्ट करा.
 - 2) प्राथमिक साधनग्रंथ व प्राथमिक रूपरेषा यांचे संविधानातील महत्त्व स्पष्ट करा.
 - 3) भाषेचे संशोधनात ग्रंथालयाचे महत्त्व थोडक्यात स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा. (कोणतेही 1) 16**
- 1) भाषिक संशोधनाची परिक्षेत्रे थोडक्यात स्पष्ट करा.
 - 2) साहित्य क्षेत्रीय संशोधनाची स्वरूप वैशिष्ट्ये सांगा.
- प्र.5 संशोधनाच्या पायऱ्या थोडक्यात स्पष्ट करा. 16**

Seat
No.

M.A. (Marathi) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
समाजभाषाविज्ञान

Day & Date: Monday, 20-02-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) सामाजिक, सांस्कृतिक दृष्टीकोनातून भाषेकडे पाहणारी भाषाभ्यासाची सर्वात आधुनिक पध्दती कोणती?
 - अ) समाजभाषाविज्ञान
 - ब) चिन्हविज्ञान
 - क) स्वनविज्ञान
 - ड) शब्दविज्ञान
- 2) व्यक्तिला कोणत्या प्रक्रियेतून भाषा प्राप्त होते?
 - अ) जन्म
 - ब) सामाजिकीकरण
 - क) अनुभवग्रहण
 - ड) संस्कृती
- 3) 'भाषिक समाज' ही संकल्पना सर्वप्रथम कोणी मांडली?
 - अ) लेनर्ड ब्लूमफिल्ड
 - ब) फेर्दीना द सोस्यूर
 - क) एडवर्ड सपीर
 - ड) नोम चॉम्स्की
- 4) जॉन लम्पझ यांनी समाज भाषाविज्ञानात सर्वप्रथम कोणती संज्ञा मांडली?
 - अ) धर्म
 - ब) शिक्षण
 - क) भाषिक भंडार
 - ड) लघुक्षेत्र
- 5) सामाजिक सहकार्याचा व्यवहार फार मोठ्या प्रमाणावर कशाद्वारे घडत असतो?
 - अ) भाषेद्वारे
 - ब) चिन्हांद्वारे
 - क) पैशांद्वारे
 - ड) वस्तुंद्वारे
- 6) भाषिक व्यवस्था व भाषिक वर्तन यांमध्ये कोणी भेद केला?
 - अ) लेनर्ड ब्लूमफिल्ड
 - ब) फेर्दीना द सोस्यूर
 - क) एडवर्ड सपीर
 - ड) नोम चॉम्स्की
- 7) 'भाषिक सापेक्षतावाद' हा सिध्दांत कोणी मांडला?
 - अ) चॉम्स्की आणि ब्लूमफिल्ड
 - ब) सोस्यूर आणि सपीर
 - क) सपीर आणि बोर्फ
 - ड) सोस्यूर आणि ब्लूमफिल्ड
- 8) "सामाजिक भाषाविज्ञान हेच खऱ्या अर्थाने भाषाविज्ञान होय" हे मत कोणाचे आहे?
 - अ) सोस्यूर
 - ब) सपीर
 - क) मॉलिनोवस्की
 - ड) लबव

- 9) 'भाषेचे समाजविज्ञान' असे एक अभ्यासक्षेत्र कोणी कल्पिले आहे?
 अ) फिशमन ब) जॉन लम्पर्झ
 क) मॉलिनोवस्की ड) सपीर
- 10) भाषेच्या मानाने बोलीचे भौगोलिक परिक्षेत्र कसे असते?
 अ) विस्तृत ब) मर्यादित
 क) व्यापक ड) अलौकिक
- 11) प्रमाण मराठीतील 'ळ' च्या ऐवजी वऱ्हाडी बोलीत कशाचा वापर केला जातो?
 अ) 'छ' ब) 'इ'
 क) 'य' ड) 'र'
- 12) मर्यादित स्वरुपाच्या पिजिनमधून पूर्णाकारी स्वरुप मिळू लागलेल्या भाषेस काय म्हणतात?
 अ) प्रिऑल ब) ग्रीऑल
 क) फ्रीऑल ड) क्रिऑल
- 13) 'न्यून सिध्दांत' कोणी मांडला?
 अ) बर्नस्टाईन ब) वोर्फ
 क) फिशमन ड) लबव
- 14) सामाजिक रुढी-परंपरांचा स्त्री-पुरुषांच्या भाषिक वापरावर परिणाम होतो.
 अ) वरील वाक्य पूर्णतः बरोबर आहे ब) वरील वाक्य अंशतः बरोबर आहे
 क) वरील वाक्य पूर्णतः चूक आहे ड) वरील वाक्य अंशतः चूक आहे
- 15) बोली-शास्त्राचे स्वरुप मूलतः कसे असते?
 अ) राजकीय ब) भौगोलिक
 क) आर्थिक ड) आधुनिक
- 16) 'समाजभाषाविज्ञान' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
 अ) रमेश वरखेडे ब) अशोक केळकर
 क) मिलिंद मालशे ड) रमेश धोंगडे

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) भाषिक वर्तन आणि परिस्थिती यांचा परस्पर संबंध स्पष्ट करा.
 ब) आर्थिक वर्गव्यवस्था आणि भाषा यांचा सहसंबंध स्पष्ट करा.
 क) भाषामिश्रण आणि भाषाबदल या संकल्पना स्पष्ट करा.
 ड) भाषेचा समाजसापेक्ष अभ्यास कशा रीतीने केला जातो?
 इ) जातीव्यवस्था आणि समूहसापेक्ष भाषा यांचा अन्योन्यसंबंध स्पष्ट करा.
 ई) व्यावसायिक बोली ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) पिजिनभाषा आणि क्रिऑल भाषा या संकल्पना स्पष्ट करा.
 ब) लिंगभाव, वयोगट आणि भाषा यांचा सहसंबंध स्पष्ट करा.
 क) बोलीभूगोल ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 ड) भाषांतर्गत असणारे भेद स्पष्ट करा.

- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
भाषिक भंडार आणि लघुक्षेत्र या संकल्पना स्पष्ट करा.
किंवा
समाज, संस्कृती आणि भाषा यांचा सहसंबंध स्पष्ट करा.
- प्र.5** समाजभाषाविज्ञानाचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. **16**

Seat No.	
----------	--

M.A. (Marathi) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (1990 ते 2010)

Day & Date: Tuesday, 21-02-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 16

- 1) 'दुःखचे श्वापद' ही कादंबरी कोणत्या लेखकाची आहे?
 अ) रंगनाथ पठारे ब) भालचंद्र नेमाडे
 क) राजस गवस ड) किरण गुरव
- 2) 'वाडा चिरेबंदी' हे नाटक कोणी लिहिले आहे?
 अ) सतीश काळसे कर ब) विजय तेंडुलकर
 क) महेश एलकुंचवार ड) विजया जहागिरदार
- 3) 'नंतर आलेले लोक' हा कविता संग्रह कोणत्या कवीचा आहे?
 अ) अरुण काळे ब) प्रवीण बांदेकर
 क) जयंत पवार ड) विश्राम बेडेकर
- 4) देवदासी, जोगतिनी, बेरड अशा समाज घटकांवर कथा लिहिणारे कथालेखक कोण आहेत?
 अ) जयंत पवार ब) समर खडस
 क) राजन गवस ड) किरण गुरव
- 5) 'कोल्हाट्याचं पोर' हे आत्मकथन लिहिणारे किशोर काळे कोणत्या जिल्हयातील होते?
 अ) कोल्हापूर ब) सांगली
 क) सातारा ड) सोलापूर
- 6) जागतिकीकरण ही संकल्पना मुख्यत्वाने कोणत्या घटकाशी निगडित आहे?
 अ) सांस्कृतिक ब) धार्मिक
 क) आर्थिक ड) कलाविषयक
- 7) जागतिकीकरणाच्या काळात मानवी जीवनशैलीत कोणत्या घटकांना महत्त्व आले?
 अ) धार्मिक ब) सांस्कृतिक
 क) बाजार, ग्राहक, विक्रीमूल्य ड) चित्रपट
- 8) 'संस्कृतीच्या पाऊलखुणा' या स्मरणरंजनपर ललित लेखनाचे लेखक कोण आहेत?
 अ) द.ता.भोसले ब) राजन गवस
 क) कृष्णा इंगोले ड) भास्कर चंदनशीव

- 9) प्रज्ञा दया पवार यांच्या पहिल्या कथासंग्रहाचे नाव काय आहे?
 अ) नातिचरामी ब) आयदान
 क) काचाकवडया ड) अफवा खरी ठरावी म्हणून
- 10) 'जागतिकीकरणानंतरचे मराठी साहित्य' या प्रा. प्रल्हाद लुलेकर गौरव ग्रंथाचे संपादक कोण आहेत?
 अ) रणधीर शिंदे – राजन गवस
 ब) नागनाथ कोत्तापल्ले – दत्ता भगत
 क) केदार काळवणे – संजय नवले
 ड) यापैकी नाही
- 11) भालचंद्र नेमाडे यांच्या कोणत्या कादंबरीला ज्ञानपीठ पुरस्कार मिळाला?
 अ) कोसला ब) हिंदू जगण्याची समृद्ध अडगळ
 क) बिठार ड) झूल
- 12) कोकणच्या पार्श्वभूमीवरील प्रवीण दशरथ बांदेकर यांच्या कादंबरीचे नाव काय आहे?
 अ) मेड इन इंडिया ब) इंडियन ॲनिमल फॉर्म
 क) युगवाणी ड) चाळेगत
- 13) 'नातीचरामी' या स्त्रीवादी कादंबरीच्या कादंबरीकार कोण आहेत?
 अ) मेघना पेठे ब) प्रज्ञा पवार
 क) वंदना महाजन ड) वंदना कुलकर्णी
- 14) अनिल दामले यांची कोणती कादंबरी बुध्द तत्त्वज्ञानाशी नाते सांगते?
 अ) गौतमची गोष्ट ब) डॅकॅथलॉन
 क) अमर्याद आहे बुध्द ड) तंदुरच्या ठिणग्या
- 15) 'लोककथा 78' या नाटकाचे नाटककार कोण आहेत?
 अ) मकरंद साठे ब) रत्नाकर मतकरी
 क) विजय तेंडुलकर ड) महेश एलकुंचवार
- 16) 'मराठी रंगभूमीच्या तीस रात्री' हा नाटकाचा सामाजिक राजकीय इतिहास सिध्द करणारे लेखक कोण आहेत?
 अ) राजीव नाईक ब) वसंत उहाके
 क) दाजीशास्त्री पणशीकर ड) मकरंद साठे

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- 1) 1990 नंतरच्या दलित कवितेचे विशेष लिहा.
- 2) 1990 नंतरच्या आत्मचरित्र लेखनाचा आढावा घ्या.
- 3) आसाराम लोमटे यांच्या कथालेखनाचे वेगळेपण लिहा.
- 4) अरुण काळे यांच्या कवितेतील सांस्कृतिक भान विशद करा.
- 5) 1990 नंतरच्या ग्रामीण कवितेची वाटचाल लिहा.
- 6) मेघना पेठे यांच्या कथालेखनातील स्त्रीवादाचे स्वरूप लिहा.

- प्र.3 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) 1990 नंतरच्या वाङ्मयीन नियतकालिकांच्या कामगिरीचा परिचय करून द्या.
ब) 1990 नंतरच्या मराठी दलित साहित्याचे बदलते आयाम स्पष्ट करा.
क) 1990 तंत्रच्या काळातील स्त्रियांच्या कादंबरीलेखनाचा आढावा घ्या.
ड) 1990 नंतरच्या ललितगद्य लेखनाचे बदलते स्वरूप लिहा.
- प्र.4 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 16**
- 1990 ते 2010 या कालखंडातील कादंबरी वाङ्मयाचा सविस्तर आढावा घ्या.
किंवा
जागतिकीकरण कालखंडातील बदलांचा मराठी साहित्य लेखनावर झालेला परिणाम सविस्तर लिहा.
- प्र.5 '1990 नंतरची मराठी कथा अमुलाग्र बदलली आहे' या विधानाचा सविस्तर परामर्श घ्या. 16**

- प्र.4** खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **16**
समकालीन नागर जीवनातील प्रश्न 'लेखकाचा मृत्यू आणि इतर गोष्टी' मधून कशा रीतीने व्यक्त झालेले आहेत?
- किंवा**
- 'अंगारमाती' कथासंग्रहातील कथांची आशयसूत्रे स्पष्ट करा.
- प्र.5** 'बाबुराव बागुलांच्या कथेत अथपासून इतिपर्यंत नाट्य खच्चून भरलेलं आहे' या विधानाचा परामर्श घ्या. **16**

- प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 16**
- 1) रणजित देसाई यांचा वाङ्मयीन परिचय करून द्या.
 - 2) 'बालंट' या बाबा कदम यांच्या कादंबरीतील रहस्यमयतेचे स्वरूप लिहा.
 - 3) लोकप्रिय साहित्याचे रचनातंत्राचे विशेष लिहा.
 - 4) 'स्वामी' कादंबरीतील रमाबाईंचे व्यक्तिचित्र लिहा.
 - 5) 'बालंट' मधील बहिरेश्वराच्या यात्राप्रसंगाचे विशेष लिहा.
 - 6) 'दुनियादारी' कादंबरीचे भाषा विशेष लिहा.
- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही 2) 16**
- 1) 'स्वामी' कादंबरीमधील ऐतिहासिक चित्रणातील कलात्मकतेचे विशेष नोंदवा.
 - 2) 'बालंट' मधील वाचकनिष्ठ लोकप्रियतेचे स्वरूप लिहा.
 - 3) मराठीतील लोकसाहित्याचा आढावा घ्या.
 - 4) 'दुनियादारी' कादंबरीतील तरुणांच्या स्वप्नरंजनपरतेचे स्वरूप लिहा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
- 1) लोकप्रिय साहित्य आणि कादंबरी साहित्यप्रकाराचे सहसंबंध स्पष्ट करा.
 - 2) 'स्वामी' कादंबरीतील लोकप्रियतेचे स्वरूप सविस्तर लिहा.
- प्र.5 लोकप्रिय साहित्याची संकल्पना स्पष्ट करून वाङ्मयीन वैशिष्ट्यांची सविस्तर चर्चा करा. 16**